

IAU:n hallitus ylimääräiseen kokoukseen tiistaina

| IAU |

Useat ammattiliitot ovat päättäneet tai päättävät lähipäivinä 1.–2. helmikuuta järjestettävistä järjestöillisistä toimista, jotka on suunnattu Suomen hallituksen kaavailemia työntekijöiden asemaa heikentäviä lainsäädännön muutoshankkeita vastaan. IAU:n osalta mahdollisista toimista päättää liiton hallitus ylimääräisessä kokouksessaan tiistaina 23.1. ammattiosastoilta saamiensa esitysten perusteella. Päätöksistä tiedotetaan kokouksen jälkeen.

Poliittinen työtaistelu?

Sääntöjensä mukaan IAU:n tarkoituksena on koota ilmaisualan eri työnantajien palveluksessa olevat palkansaajat yhteiseen järjestöön toimimaan työ- ja palkkaehtojensa sekä yleisten taloudellisten, sosiaalisten ja oikeudellisten etujen parantamiseksi. Keskeisin osatätä toimintaa ovat työehtoihin liittyvien sopimusten solmi-

minen yhdessä työnantajapuolen kanssa sekä niiden valvonta.

Työehtosopimusten lisäksi palkansaajien asemaan vaikuttaa työlainsäädäntö, josta päättää eduskunta hallituksen esitysten pohjalta. Jokaisella äänioikeutetulla on mahdollisuus vaikuttaa eduskunnan ja sitä kautta välillisesti myös hallituksen kokoonpanoon. Eduskuntavaaleissa työlainsäädäntö on kuitenkin vain yksi seikka lukuisten muiden asioiden ohella, joita yksittäinen äänestäjä puntaroi äänestyspäätöstään tehdessään.

Demokratiaan kuuluu kuitenkin mahdollisuus ilmaista mieltään ja pyrkiä vaikuttamaan myös vaalien välillä. Ammattiliiton ja sen jäsenten osalta konkreettisin toimi on työtaistelu, jota - sen kohdistuessa lainsäädännön muutoshankkeisiin - kutsutaan poliittiseksi työtaisteluksi.

IAU on poliittisesti sitoutumaton ammattiliitto, joka ei anna vaalirahoitusta puolueille tai yksittäisille ehdokkaille. Tämä ei kuitenkaan estä sitä ryhtymästä toimiin, jolla voidaan ilmaista vastustava mielipide

työntekijöiden asemaa heikentäviä lainsäädäntöhankkeita kohtaan. Näin ollen, jos IAU:n hallitus tekee tiistaina päätöksen liiton järjestämästä poliittisesta työtaistelusta, tällä osoitetaan mieltä työntekijöiden asemaa heikentäviä työlainsäädännön muutoshankkeita kohtaan liiton perustehtävän mukaisesti, mutta ei oteta muilta osin kantaa politiikkaan.

Lainsäädännön muutoshankkeita

Valtakunnansovittelijan asema ja vientimalli

Valtakunnansovittelijan rooli korostuu työehtosopimuskierröksillä, jolloin riita koskee yleensä palkankorotuksia ja muita työehtojen muutoksia eli lyhyesti rahaa, eivätkä osapuolet ole keskinäisissä neuvotteluissa päässeet yhteiseen näkemykseen näistä asioista.

Nykyisen työriitalain puitteissa valtakunnansovittelijan on sovittelutoimessaan ”pyrittävä johtamaan riitapuolet sovintoon lähinnä heidän omien ehdotustensa ja tarjoustensa perusteella, joihin sovittelijan on ehdotettava sellaisia myönnytyksiä ja tasoituksia, mitä

tarkoituksenmukaisuus ja kohtuus näyttävät vaativan.”

Istuva hallitus esittää työriitalain muuttamista nyt siten, että valtakunnansovittelija voisi jatkossa tehdä enää sovintoehdotuksia, joissa palkankorotus-/kustannustaso olisi alempi tai korkeintaan sama kuin mitä teollisuuden ventialoilla olisi aiemmin sovittu. Tätä kutsutaan ns. vientimalliksi.

Ilmailualalle, joka muodostaa oman itsenäisen vientisektorin Suomen kansantaloudessa, ja jossa toimintaympäristön muutokset voivat olla huomattavan nopeita ja jopa vastakkaissuuntaisia teollisuuden ventialoihin nähden, hallituksen työriitalain muutosesitys ei sellaiseen sovellu, eikä sitä pidä näin ollen myöskään hyväksyä.

Esimerkiksi koronapandemian ja Venäjän aloittaman hyökkäyssodan aiheuttamat taloudelliset vaikeudet sopimusallalla on huomioitu työehtosopimusneuvotteluissa. Mikäli hallituksen esitys toteutuisi, valtakunnansovittelija ei voisi kuitenkaan huomioida tämän kaltaisia säästötoimia ja alan sen jälkeistä positiivista kehitystä mahdollisessa sovintoehdotuksessaan. Toisin sanoen ilmailualan palkankorotusvara määräytyisi kriiseissä alan itsensä mukaan, mutta taloudellisesti parempina aikoina muiden kuin oman toimialan tilanteen mukaan.

Tukityötaistelujen rajaaminen

Hallituksen tavoitteena on muuttaa lainsäädäntöä myös siten, että tukityötaistelut alistetaan suhteellisuusarviointiin. Laillisia tukitoimia olisivat jatkossa ne, jotka ovat ”kohtuullisia suhteessa tavoitteisiin” ja joiden vaikutukset kohdistuvat vain työriidan osapuoliin.

Viime vuosikymmenellä on ollut sekä muiden liittojen IAU:n sopimustavoitteisiin kohdistuvia tukityötaisteluja, että IAU:n muiden liittojen sopimustavoitteisiin kohdistuvia tukityötaisteluja. Mikäli lakimuutosesitys hyväksyttäisiin sellaiseen, muutoksella olisi vaikutusta etenkin kuljetusliittojen eri toimialojen välisiin mahdollisuuksiin järjestää tukityötaisteluja toistensa tukemiseksi.

Sen sijaan ilmailualan sisällä tukityötaistelujen vaikutukset voitaisiin todennäköisesti kohdentaa jatkossakin työriidan osapuoleen. Kohtuullisuudesta suhteessa tavoitteisiin saataisiin kuitenkin jokin käsitys vasta, kun eri tilanteita olisi arvioitu työtuomioistuimessa.

Oikeus poliittisiin työtaisteluihin

Viime vuosikymmeninä yli vuorokauden kestäneitä poliittisia mielenilmauksia ei ole järjestetty, mutta myöskään nykyistä kokoluokkaa olevia työntekijöiden asemaa yksipuolisesti heikentäviä lakihankkeita ei ole ollut vireillä. Nyt, osana kokonaisuutta, hallitus haluaa rajata poliittisen työtaisteluoikeuden käytön yhden vuorokauden mittaisiin työnseisauksiin.

Lakkosakot

Hallituksen tavoitteena on nostaa myös ammattiliitolle määrättävän hyvityssakon yläraja 31.900 eurosta 150.000 euroon työtuomioistuimen laittomaksi tuomitsemasta työtaistelusta ja tämän jälkeen, työtaistelun uusiutuessa, myös siihen osallistuvalla työntekijällä voitaisiin määrätä 200 euron henkilökohmainen seuraamusmaksu.

Työnantajapuolen hyvityssakot ja seuraamusmaksut työehtosopimuksen määräysten rikko-

misesta säilyisivät samaan aikaan ennallaan.

Yksittäisen työntekijän asemaa heikentävät muutokset

Edellä esitettyjen työläinsäädännön muutosten ohella hallituksella on vireillä useita yksittäisen työntekijän asemaa suoraan heikentäviä lainsäädäntöhankkeita:

- ensimmäiseltä sairauspäivältä ei makseta palkkaa
- työnantajan ei tarvitse perustella korkeintaan vuoden mittaista määräaikaista työ-sopimusta
- työntekijän irtisanomiseen riittää jatkossa ”asiallinen syy”
- alle 50 henkilön yrityksissä työnantajalla ei ole enää lainkaan työntarjoamisvelvoitetta irtisanomilleen työntekijöille nykyisen yhdeksän kuukauden sijasta

Toteutuessaan nämä muutokset eivät vaikuttaisi kuitenkaan työntekijöiden asemaan IAU:n sopimusaloilla, koska sen solmimissa työehtosopimuksissa kyseisistä asioista on sovittu työntekijöiden kannalta hallituksen esityksiä paremmin.

Järjestäytymisen merkitys

On todennäköistä, että maan hallitus saa eduskunnan enemmistön tuella läpi suuren osan lainsäädäntöhankkeistaan, joiden myötä työntekijän asema tulee heikkenemään. Tällaisessa tilanteessa jokainen myönnytys työntekijöiden suuntaan, joka liittojen erilaisilla toimilla saadaan aikaan, on kuitenkin tervetullut.

Ja siltä osin, kuin hallitus pitää kiinni tavoitteistaan ja onnistuu viemään ne läpi, sitä enemmän tulevaisuudessa korostuu työntekijöiden järjestäytymisen sopimukseen perustuvien työehtojen puolustamisessa.